

Estrad Norr Scenkonst i Jämtland Härjedalen

Foto: Sandra Lee Pettersson

De som kom över havet

LÄRARHANDLEDNING

Välkommen

Välkommen till Estrad Norrs föreställning *De som kom över havet*. Följande material är tänkt att fungera som inspiration och stöd för dig som lärare i samband med att du och dina elever ser föreställningen.

I materialet får du ta del av praktisk information inför besöket samt förslag på samtalsmetoder och övningar som kan användas när du arbetar med din klass. I slutet av handledningen hittar du tips på material som berör föreställningens tema, samt information om vilka som varit med i arbetet med produktionen.

Har du några tankar eller frågor om lärarhandledningen är du varmt välkommen att höra av dig till scenkonstpedagog Linnea Lundberg. Har du övriga frågor om föreställningen kan du kontakta producent Monica Bergander. Välkommen!

Linnea Lundberg, scenkonstpedagog

linnea.lundberg@regionjh.se

073-097 18 38

Monica Bergander, producent

monica.bergander@regionjh.se

070-683 61 80

Innehåll

INFÖR BESÖKET	1
Praktisk information	1
Förberedande arbete	1
Film om musikteater	1
Ordlista: opera	2
EFTER BESÖKET	4
Beskriva, tolka och reflektera	4
Värderingsövningar	6
Linjen	6
Fyra hörn	6
Heta stolen	8
Program från UR	8
AVSLUTNINGSVIS	10
Referensmaterial	11
Medverkande De som kom över havet	12

Inför besöket

Nedan följer praktisk information om föreställningen samt förslag på förberedande arbete som kan göras tillsammans med eleverna.

Praktisk information

De som kom över havet är en opera, där berättelsen gestaltas genom sång och musik. Föreställningen är cirka 45 minuter lång, utan paus. På scenen är fyra sångare och bakom scenen sitter fem musiker.

Förberedande arbete

Det är inte nödvändigt att göra stora förberedelser inför en scenkonstupplevelse. Dock kan det underlätta efterarbetet och elevernas förståelse om viss förberedelse görs. Att prata om föreställningen inför besöket kan också skapa förväntan och engagemang hos eleverna. Läs informationen som finns tillgänglig på Estrad Norrs hemsida och i detta material.

För att förebygga eventuell oro i gruppen är det bra att förbereda eleverna på vad som kommer att hända: berätta om föreställningens längd, att det kommer vara opera (berättelsen sjungs), och så vidare. Om du vet med dig att det finns elever som kan behöva extra stöd under föreställningen, sätt dig i närheten så att du vid behov kan stötta. Och framför allt: passa på att njuta av föreställningen själv! Genom att rikta ditt fokus mot scenen och det som händer där, föregår du med gott exempel inför dina elever.

Film om musikteater

Estrad Norr har skapat en film som på ett lekfullt sätt skildrar processen med att skapa en opera-/musikteaterföreställning. Se gärna filmen tillsammans med dina elever som en del av förberedelsen. Filmen skickas till dig av producent Monica Bergander, kontakta oss om det skulle uppstå några problem. Nedan följer en ordlista som beskriver olika delar av arbetet med en operaföreställning. Ordlistan finns med för att underlätta förberedelsearbetet.

Ordlista: opera

Libretto Texten som sjungs i operan. Den som skriver librettot kallas för librettist.

Komposition Musiken i operan, som skrivs av en kompositör.

Regi Den som har det konstnärliga ansvaret för hur föreställningen ska bli kallas för regissör. Regissören jobbar nära operasångarna, och samarbetar med alla som är inblandade i produktionen.

Sång De som sjunger librettot i en opera är operasångare. Förutom att sjunga gestaltar de berättelsen genom att spela teater.

Musik Ofta används livemusik i en operaföreställning, och då behövs det musiker som kan spela musiken. Vilka instrument som används kan variera mellan olika föreställningar. I *De som kom över havet* används violin, cello, klarinett/basklarinett, piano och slagverk.

Scenografi Scenografin är det sceniska rummet, alltså det uppbyggda rum som föreställningen utspelar sig i. Den som arbetar med att designa och utveckla scenografin kallas scenograf.

Kostym De kläder som operasångarna har på sig kallas för kostym. Den som arbetar med att skapa kostymen kallas kostymdesigner.

Mask Smink och frisyrier som operasångarna har i föreställningen. Maskdesigner kallas den som bestämmer hur operasångarnas mask ska se ut.

Rekvisita Rekvisitan är de lösa föremål som finns med i föreställningen. Den som är ansvarig för framtagande av rekvisita kallas för rekvisitör.

Ljus För att skapa rätt känsla och stämning i föreställningen, och för att publiken ska se ordentligt, behövs scenljus. Till scenljus används ofta speciella lampor som kan ge starkt ljus och som programmeras så att det kan förändras under föreställningens gång. Den som bestämmer hur ljuset i en föreställning ska se ut kallas ljusdesigner.

Teknik För att de olika delarna av föreställningen ska fungera som de ska, behövs ljus-, ljud- och scenteknik. Den som arbetar med tekniken i en föreställning kallas för tekniker. En ljus tekniker är expert på scenljus och kan arbeta både med att rigga (bygga, hänga upp och rikta lampor) och att programmera ljuset. En ljudtekniker är expert på scenljud, och kan programmera ljudet, justera nivåerna så att det låter som det ska, och se till så att det finns bra högtalare som är utplacerade på rätt ställen i rummet. Scenteknikern är expert på bygge, riggning och säkerhet på scenen, och kan ha ansvar för att bygga både publikplatser och scenrum.

Produktion Eftersom det ofta är många personer inblandade i arbetet med en föreställning, är det viktigt att det finns någon som är ansvarig för samordningen av arbetet. Den personen kallas för producent. Producenten arbetar bland annat med budget, marknadsföring, tidschema och planering av turnéer. Producenten ser till så att alla yrkesgrupper finns på plats i produktionen och gör det de ska!

Utöver de roller som beskrivits ovan finns många andra personer med i arbetet med att skapa en operaföreställning. Mer information om medverkande i produktionen *De som kom över havet* hittar du i slutet av lärarhandledningen.

Bild från föreställningen. Foto: Sandra Lee Pettersson.

Efter besöket

En scenkonstupplevelse ger många nya intryck och väcker ofta tankar och funderingar hos eleverna. Nedan följer tips och förslag på hur ni kan samtala om föreställningen och dess tematik efter besöket.

Beskriva, tolka och reflektera

I samtal om föreställningen kan det vara bra att börja med en minnesrunda, där ni hjälps åt att *beskriva* vad ni minns. För att undvika att hamna i värdeord som 'bra' och 'dåligt' kan ni börja med att fokusera på de konkreta beståndsdelarna i föreställningen:

- Vilka karaktärer (personer) fanns med i berättelsen?
- Hur såg scenrummet ut?
- Hur såg kostymen ut – vad hade sångarna för kläder?
- Hur såg sångarnas mask ut – smink och frisyrier?
- Minns ni något speciellt av hur ljuset i föreställningen var?
- Hur lät det – vad hörde ni?

Gör gärna en tankekartan och fyll på med så många saker ni kan komma på.

Efter att ha beskrivit vad ni minns från föreställningen kan ni gå vidare till att *tolka* intrycken. Här kan ni använda frågan 'varför?':

- Varför såg scenrummet ut som det gjorde?
- Varför hade de just den kostymen?
- Varför hade de just den masken?
- Varför såg ljuset ut som det gjorde?
- Varför lät det som det gjorde?

Viktigt att poängtera är att varje person här utgår från sin egen upplevelse – det kan finnas många olika uppfattningar om varför föreställningen såg ut just som den gjorde, och i det här sammanhanget finns det inga rätt eller fel svar.

Efter att ha fokuserat på att tolka upplevelsen kan ni gå vidare till att *reflektera* mer fritt:

- Vad väckte föreställningen för känslor?
- Kände du igen dig i någon situation? På vilket sätt?

Lästips!

För dig som vill läsa mer om att prata om scenkonstupplevelser med barn och unga rekommenderas Riksteaterns skrift *Att öppna nya världar* samt Regionteater Västs material *Prata scenkonst: En enkel metod för klassrummet*. Båda texterna finns tillgängliga digitalt. Mer info om texterna hittar du under rubriken *Referensmaterial*.

- Vad tycker du att föreställningen handlade om?
- Vad tror du att föreställningen ville berätta?
- Finns det något som du skulle vilja förändra i föreställningen och i så fall varför?
- Fanns det något föreställningen berättade som du inte håller med om?

I reflektionen kan många olika upplevelser komma fram – kom ihåg att det i det här sammanhanget inte finns några rätt eller fel svar. Förslag på frågeställningar för att få eleverna att utveckla sina resonemang kan vara ”Hur menar du?” och ”Kan du ge något exempel?”.

Foto: Sandra Lee Pettersson.

Värderingsövningar

En ingång till att prata om föreställningen kan vara att arbeta med så kallade värderingsövningar. I de här övningarna får eleverna ta ställning till olika påståenden och frågeställningar. Nedan beskrivs tre vanliga former av värderingsövningar.

Linjen

Tänk er att det går som en linje genom rummet, med två motpoler vid varsin vägg. Den ena polen motsvarar ”Håller med till hundra procent” och den andra motsvarar ”Håller inte alls med”. Du som lärare läser upp ett påstående, till exempel *Glass är gott*. Eleverna får sedan placera ut sig på linjen utifrån hur de förhåller sig till påståendet. Håller en elev med till hundra procent ställer hen sig vid den ena polen, håller hen inte alls med ställer hen sig vid den andra polen. Tycker hen att glass är helt okej, men inte jättegott, ställer hen sig någonstans mellan polerna.

Börja gärna med ett par enkla påståenden som i exemplet ovan, för att eleverna ska få komma i gång och förstå övningens upplägg.

Förslag på påståenden kopplade till föreställningen:

- *De är läskigt att tänka på klimatförändringarna*
- *Vuxna bryr sig om klimatet*
- *Jag kan påverka vad som händer i världen*
- *Det är svårt att samarbeta*

Fyra hörn

I den här övningen presenteras ett påstående med fyra svarsalternativ som eleverna får ta ställning till. Samla eleverna i mitten av rummet. Läs sedan upp påståendet och de fyra svarsalternativen, och peka tydligt ut ett hörn av rummet som får representera ett utav svarsalternativen, ett annat som får representera nästa, och så vidare. Ett påstående att börja med skulle till exempel kunna vara:

- *Den godaste frukten är:*
 - 1) *Äpple*
 - 2) *Päron*
 - 3) *Banan*
 - 4) *Annat svar*

Eleverna får sedan ställa sig i det hörn som representerar det svar de håller med om mest. Se till så att det alltid finns ett hörn för alternativet ”Annat svar”. Där kan eleverna ställa sig om de inte håller med om något av de andra alternativen.

Efter att eleverna har valt plats kan du låta dem prata en kort stund med de andra som står i samma hörn om varför de ställt sig just där. Det kan hända att någon blir ensam i ett hörn. Då kan du som lärare samtala en stund med den eleven. Liksom i övningen Linjen kan det vara bra att komma i gång genom att börja med ett par enkla påståenden, som i exemplet ovan.

Förslag på påstående kopplat till föreställningens tematik:

- *Om jag vill minska miljöförstörelsen så är det bäst att:*
 - 1) *Skriva till politiker*
 - 2) *Prata om problemet med familj och vänner*
 - 3) *Äta mindre kött*
 - 4) *Annat svar*

Förslag på påståenden kopplade till tolkning av föreställningen:

- *Föreställningen fick mig att känna mig:*
 - 1) *Glad*
 - 2) *Arg*
 - 3) *Rädd*
 - 4) *Annat svar*
- *Det som jag tyckte var mest spännande i föreställningen var:*
 - 1) *Musiken*
 - 2) *Berättelsen*
 - 3) *Kostymerna (kläderna)*
 - 4) *Annat svar*
- *Jag tyckte synd om:*
 - 1) *Trean (den som blev sjuk i början)*
 - 2) *Främlingen*
 - 3) *Vilja (bebisen)*
 - 4) *Annat svar*

Foto: Sandra Lee Pettersson.

Heta stolen

I den här värderingsövningen används liksom i Linjen påståenden, men här finns bara alternativen ”Håller med” och ”Håller inte med” att välja mellan.

Sätt er på stolar i en ring. Läs sedan upp ett påstående, till exempel *Röd är den finaste färgen*. De elever som håller med om påståendet reser sig upp och byter plats med någon annan som rest sig upp. De som inte håller med sitter kvar på sin stol. Låt sedan eleverna berätta hur tänkte när de gjorde sitt val. Även i den här övningen kan det vara bra med några inledande övningsfrågor.

Till Heta stolen kan du använda dig av liknande påståenden som till värderingsövningen Linjen.

Program från UR

På UR Play finns flera program som berör tema klimat. Nedan följer tre tips anpassade till årskurs 4–6. Mer information hittar du under rubriken *Referensmaterial*.

- *Vår enda jord: Hav och marina resurser*. (Tv-program.) Vi får följa med under en fiktiv rättegång där jordens äldre generationer står åtalade för att ha orsakat klimatförändringar. Till programmet finns lärarhandledning och arbetsblad. Producerad 2021.

- *ieŽár: Johanna*. (Tv-program.) Vi får följa med Johanna som tar hjälp av sina klasskompisar för att få vuxna att sluta köpa plastpåsar. Talat språk i programmet är lulesamiska och svenska, med textning på svenska. Producerad 2019.
- *UR Samtiden – Vetenskapsfestivalen 2021: Passion för klimatet*. (Tv-program/digital workshop). Vi får ta del av en workshop med organisationen Passion for Climate som visar hur man kan använda sitt intresse för att göra något för klimatet. Inspelad under Vetenskapsfestivalen 2021.

Foto: Sandra Lee Pettersson.

Avslutningsvis

Det här materialet har skapats som ett stöd för dig som lärare. Förhoppningen är att det ska inspirera till kreativa samtal och reflektion tillsammans i klassrummet.

Har du några frågor om lärarhandledningen är du varmt välkommen att höra av dig till scenkonstpedagog Linnea Lundberg. Har du övriga frågor om produktionen kan du kontakta producent Monica Bergander. Kontaktuppgifter finner du i slutet av handledningen.

Vi hoppas att du och dina elever har fått en givande scenkonstupplevelse med intressanta samtal som följd!

Foto: Sandra Lee Pettersson.

Referensmaterial

Berg, A. (2023). *Prata scenkonst: En enkel metod för klassrummet. Om konst, strukturerade samtal och läroplanen*. Borås/Uddevalla: Regionteater Väst. Finns att läsa på <https://www.regionteatervast.se/assets/filer/Prata-scenkonst-2023H-Rev.pdf>

Helander, K. & Ljungdahl, C. (2024). *Att öppna nya världar: En handledning om att gå på teater och dans med barn i förskola och skola*. Stockholm: Riksteatern. Finns att läsa på <https://www.riksteatern.se/globalassets/riksteatern.se-ny/barn-och-unga/att-oppna-nya-varldar-ny24.pdf>

ieŽár: Johanna [Tv-program]. (2019). Sveriges Utbildningsradio AB. Länk till programmet: <https://urplay.se/program/230157-iezar-johanna>

UR Samtiden – Vetenskapsfestivalen 2021: Passion för klimatet [Tv-program/workshop]. (2021). Sveriges Utbildningsradio AB. Länk till programmet: <https://urplay.se/program/223699-ur-samtiden-vetenskapsfestivalen-2021-passion-for-klimatet>

Vår enda jord: Hav och marina resurser [Tv-program]. (2021). Sveriges Utbildningsradio AB. Länk till programmet: <https://urplay.se/program/222864-var-enda-jord-hav-och-marina-resurser>

Medverkande De som kom över havet

Regissör Märit Bergvall

Librettist Carin Pollak

Kompositör Johannes Pollak

Sångare Hannah Körner, Tessan-Maria Lehmussaari, Martin Lissel, Sally Svensson

Musiker Anders Høglert, Mårten Landström, Bengt-Erik Norlén, Tomas Nyqvist, Stefan Vidmark, Lovisa Wangby

Kostymdesigner Anna Ardelius

Sömmerska Astrid Larsson-Lindh

Mask- och perukdesigner Theresia Frisk

Scenograf Jens Gustavson

Scenografiassistent Agnetha Enzell

Snickare Lars Ericsson

Ljusdesigner och ljudtekniker Anton Lindström

Ljusoperatör Cecilia Johansson

Scentekniker Pelle Persson

Scenkonstpedagog, lärarhandledning Linnea Lundberg

Kommunikatör Frida Laurin Carlsson

Producent Monica Bergander

Kontaktuppgifter

Linnea Lundberg, scenkonstpedagog
linnea.lundberg@regionjh.se
073-097 18 38

Monica Bergander, producent
monica.bergander@regionjh.se
070-683 61 80

Estrad Norr — Scenkonst i Jämtland Härjedalen